

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	भाग : १ सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (Part-I: General Awareness & General Aptitude Test)	100	40	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२५ प्रश्न × २ अङ्क	४५ मिनेट
	भाग: २ सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Part-II: Job related functional knowledge)					२५ प्रश्न × २ अङ्क	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related functional knowledge)	100	40	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर (Short Answer) लामो उत्तर (Long Answer)	१२ प्रश्न × ५ अङ्क ४ प्रश्न × १० अङ्क	२ घण्टा १५ मिनेट

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

पत्र	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा	समय
अन्तर्वार्ता (Interview)	30		बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)	-

द्रष्टव्य :

- यस पाठ्यक्रम योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ, सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अङ्ग्रेजी मध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अङ्ग्रेजी ठूलो अक्षरहरू (Capital letters): A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षरहरू (Small letters): a, b, c, d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ । साथै OMR sheet प्रयोग हुने परीक्षामा परीक्षार्थीलाई दिइएको निर्देशन अनुसारको सङ्केत प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

8. परीक्षामा परीक्षार्थीले मोबाइल लगायत कुनै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
9. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नको दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
10. विषयगत प्रश्न हुनेको हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डको प्रश्नहरूको उत्तर सोहीखण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
11. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसङ्ख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइए अनुसार हुनेछ ।
12. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भइ) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
13. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
14. यस भन्दा अगाडि लागु भएका माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।
15. पाठ्यक्रम लागु मिति : - २०७९/९/१०

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I) :-
सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण तथा सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

भाग (Part I) :

सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण
(General Awareness and General Aptitude Test)

(२५ प्रश्न × २ अङ्क = ५० अङ्क)

1. सामान्य ज्ञान (General Awareness) (८ × २ अङ्क = १६ अङ्क)

- 1.1 नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- 1.2 नेपालको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- 1.3 नेपालको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- 1.4 जैविक विविधता, दिगो विकास, वातावरण, प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र जनसंख्या व्यवस्थापन
- 1.5 मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- 1.6 जनस्वास्थ्य, रोग, खाद्य र पोषण सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 1.7 नेपालको संविधान (भाग १ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- 1.8 संयुक्त राष्ट्रसंघ र यसका विशिष्टीकृत संस्था सम्बन्धी जानकारी
- 1.9 क्षेत्रीय सङ्गठन (सार्क, बिमस्टेक, आसियान र युरोपियन संघ) सम्बन्धी जानकारी
- 1.10 राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू

2. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management) (८ × २ अङ्क = १६ अङ्क)

- 2.1 कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
  - 2.1.1 कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
  - 2.1.2 सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
  - 2.1.3 कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार
  - 2.1.4 कार्यालयमा सञ्चारको महत्व, किसिम र साधन
  - 2.1.5 कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure) : पत्र व्यवहार (Correspondence), दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch), परिपत्र (Circular), तोक आदेश (Order), टिप्पणी लेखन र टिप्पणी तयार पार्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
  - 2.1.6 अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management)
- 2.2 निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका देहायका व्यवस्थाहरू
  - 2.2.1 निजामती सेवाको गठन, सङ्गठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
  - 2.2.2 कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, बिदा, विभागीय सजाय र अवकाश
  - 2.2.3 कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू
- 2.3 सरकारी बजेट, लेखा र लेखापरीक्षण प्रणाली सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 2.4 सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
- 2.5 सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter) : महत्व र आवश्यकता
- 2.6 व्यवस्थापनका अवधारणा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी
- 2.7 मानवीय मूल्य मान्यता (Human Values), नागरिकका कर्तव्य र दायित्व तथा अनुशासन

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

3. सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Aptitude Test) (५ × २ अङ्क=१० अङ्क)

- 3.1 शाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Verbal Aptitude Test) : यस परीक्षणमा शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, कोडिङ-डिकोडिङ, दिशा र दुरी ज्ञान परीक्षण (direction & distance sense test), तर्क विचार सम्बन्धी (logical reasoning), पङ्क्तिक्रम (ranking order) आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.2 संख्यात्मक अभिक्षमता परीक्षण (Numerical Aptitude Test) : यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, कोडिङ, मेट्रिक्स, अङ्कगणितीय तर्क /क्रिया सम्बन्धी, प्रतिशत, भिन्न, अनुपात, औसत, समय र काम, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.3 अशाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Non-Verbal/Abstract Aptitude Test) : यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, भेन चित्र, मेट्रिक्स, त्रिभुज र वर्गहरूको रचना, चित्र वा आकृति बनावट र विश्लेषण, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.4 रुजु गर्ने (Verification test) र फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test): रुजु गर्ने (Verification test), परीक्षणमा तथ्याङ्क, सङ्ख्या वा शाब्दिक सूचनालाई जाँच गर्ने वा त्रुटी पत्ता लगाउने अथवा समानता वा भिन्नता पत्ता लगाउने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन् । फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test) मा शाब्दिक र सङ्ख्यात्मक फाइलिङ वस्तु वा प्रक्रियालाई वर्णमालाक्रम, सङ्ख्यात्मकक्रम वा कालक्रम अनुसार समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन् ।
- 3.5 निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) र विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test): निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) परीक्षणमा दिइएका लिखित निर्देशनलाई हुबहु अनुसरण गरी समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन् । विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test) मा शाब्दिक वा सङ्ख्यात्मक वा अशाब्दिक (चित्रात्मक) किसिमका विश्लेषणात्मक तार्किकता सम्बन्धी प्रश्नहरू समावेश हुनेछन् ।

4. नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषा: (४ × २ अङ्क=८ अङ्क)

4.1 English: Knowledge on writing correct English sentences, letters, and reports according to English grammar based on the following syntactic functions: (२ × २ अङ्क=४ अङ्क)

a. Parts of Speech:

- b. Noun
c. Pronoun
d. Adjective
e. Determiner
f. Verb
g. Adverb
h. Preposition
i. Conjunction and
j. Interjection
k. Infinitives and gerunds, reported speech and tenses

4.2 नेपाली: नेपाली भाषामा स्तरीय शुद्ध शब्द, वाक्यांश र वाक्य लेखनको लागि आवश्यक पर्ने ह्रस्व दीर्घ, ब र व, तथा श, ष, स लगायतका व्याकरणगत शुद्ध लेखनशैलीमा केन्द्रित शुद्ध शब्द, वाक्यांश र वाक्य लेखनसहितको नेपाली भाषाको शुद्धाशुद्धिको ज्ञान (२ × २ अङ्क=४ अङ्क)

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

भाग (Part II) :-

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related functional knowledge)

(२५ प्रश्न×२ अङ्क = ५० अङ्क)

1. नेपालको शैक्षिक इतिहास र शिक्षा प्रणाली

- 1.1 नेपालको शैक्षिक इतिहास, महत्वपूर्ण शैक्षिक घटना तथा समसामयिक विषयवस्तुहरू
- 1.2 विभिन्न शिक्षा आयोग तथा शिक्षा समितिहरूको प्रतिवेदनहरू (गठन, उद्देश्य, विद्यालय शिक्षा, पाठ्यक्रम, शिक्षक, विद्यालय निरीक्षण र विद्यार्थी मूल्याङ्कन)
- 1.3 राष्ट्रिय शिक्षा नीति, शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य तथा तहगत सक्षमता (Competencies)
- 1.4 संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शैक्षिक संरचना र संरचना, शैक्षिक प्रशासन र अन्तरसम्बन्ध

2. शिक्षा, शिक्षण र मूल्याङ्कन

- 2.1 शिक्षाको परिचय, प्रकार, उद्देश्य र कार्यहरू
- 2.2 सिकाइ प्रक्रिया, सिकाइको सिद्धान्तहरू र सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू
- 2.3 पाठ्यक्रमको अवधारणा र वर्तमान विद्यालय तहको पाठ्यक्रमको अध्ययन
- 2.4 नेपालमा पाठ्यक्रम विकास प्रक्रिया र विद्यालय तहमा स्थानीय पाठ्यक्रम
- 2.5 शैक्षणिक योजना, शिक्षण विधि र सामग्रीहरू
- 2.6 शिक्षण पद्धतिको अर्थ, तत्वहरू, शैक्षणिक उद्देश्य - ब्लूमका वर्गीकरण (Bloom's Taxonomy) तथा शैक्षणिक संरचना (Instructional Organization)
- 2.7 मूल्याङ्कनका अवधारणा, प्रकार र मूल्याङ्कनको साधनहरू
- 2.8 वर्तमान विद्यालय तहको मूल्याङ्कन प्रणाली, अक्षराङ्कन मूल्याङ्कन पद्धति र निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति

3. शिक्षामा नवीनतम सोच तथा प्रवृत्ति, अन्तराष्ट्रिय प्रयास र समसामयिक मुद्दाहरू

- 3.1 शिक्षामा नवीनतम सोच र प्रवृत्तिहरू
  - 3.1.1 मानव अधिकार र बाल अधिकारको रूपमा शिक्षा
  - 3.1.2 शिक्षामा समतामूलक पहुँच र समान अवसर
  - 3.1.3 सामाजिक न्याय र राष्ट्रिय एकताका लागि शिक्षा
  - 3.1.4 वैकल्पिक तथा भर्चुअल (Virtual) सिकाइ विधि
- 3.2 अन्तराष्ट्रिय प्रयासहरू: सबैको लागि शिक्षा, दिगो विकास लक्ष्य
- 3.3 शिक्षा सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय घोषणा र प्रतिबद्धताहरू
- 3.4 शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू: लोकतन्त्र र शिक्षा, नागरिक शिक्षा, विपत व्यवस्थापन र शिक्षा, बहुभाषिक तथा मातृभाषामा शिक्षा

4. शिक्षा सम्बन्धी योजना र शिक्षाको राष्ट्रिय कार्यक्रम

- 4.1 शैक्षिक योजना निर्माण प्रक्रिया, कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कन
- 4.2 विद्यालय सुधार योजना, गाउँ/नगर शिक्षा योजना
- 4.3 चालु आवधिक योजनामा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
- 4.4 चालु आर्थिक वर्षको नेपाल सरकारको बजेटमा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
- 4.5 शिक्षाका राष्ट्रिय कार्यक्रम
  - 4.5.1 आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा
  - 4.5.2 अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा दूर शिक्षा
  - 4.5.3 व्यावसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा
  - 4.5.4 उच्च शिक्षा

5. शिक्षा सम्बन्धी कानूनहरू

- 5.1 शिक्षा ऐन, २०२८ तथा नियमावली, २०५९
- 5.2 अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ तथा नियमावली, २०७७

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

5.3 शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७

5.4 स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था)

प्रथम पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिने छ :

भाग	विषयवस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्न संख्या × अङ्क
I	सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Awareness & General Aptitude Test)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	५०	२५ प्रश्न × २ अङ्क= ५०
II	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related functional knowledge)		५०	२५ प्रश्न × २ अङ्क= ५०

प्रथम पत्रको **भाग (Part II)** सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related functional knowledge) को पाठ्यक्रमको एकाइबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छ :

पाठ्यक्रमको एकाइ	1	2	3	4	5
प्रश्न सख्या	5	5	5	5	5

द्वितीय पत्र (Paper II) :-
सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related functional knowledge)

खण्ड (Section) (A) :- ५० अङ्क

1. शिक्षाको परिचय
  - 1.1 शिक्षाको अर्थ, परिभाषा, उद्देश्य तथा तहगत सक्षमता (Competencies)
  - 1.2 शिक्षाका विभिन्न स्वरूपहरू (औपचारिक, अनौपचारिक र अरीतिक शिक्षा)
  - 1.3 शिक्षाका कार्यहरू: व्यक्तिगत, सामाजिक, राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, आर्थिक, राजनैतिक तथा सांस्कृतिक
  - 1.4 शिक्षामा विविधता: परिचय र व्यवस्थापन गर्ने तरिका, शिक्षामा सामाजिक न्याय, समावेशी शिक्षाको अवधारणा र रणनीतिहरू, शिक्षामा समता र समानता, समतामूलक शिक्षाको रणनीतिहरू
  - 1.5 आवश्यकतामा आधारित शिक्षा र अधिकारमा आधारित शिक्षाका परिचय तथा विशेषता, आवश्यकतामा आधारित र अधिकारमा आधारित शिक्षाको तुलना
2. मानव वृद्धि तथा विकास
  - 2.1 मानव वृद्धि र विकासको अवधारणा, यिनीहरू विचको अन्तरसम्बन्ध र फरक
  - 2.2 मानव वृद्धि र विकासको प्रक्रिया: परिपक्वता र सिकाइ तथा यिनीहरू विचको अन्तरसम्बन्ध र फरक
  - 2.3 मानव विकासको स्वरूपको निर्धारक: बंशानुक्रम र वातावरण तथा यिनीहरू विचको अन्तरसम्बन्ध
  - 2.4 मानव विकासका विशेषताहरू
  - 2.5 मानव विकासको अध्ययनको महत्व
3. पूर्ववाल्यावस्था तथा उत्तरवाल्यावस्थाको विकास
  - 3.1 पूर्व तथा उत्तरवाल्यावस्थाको परिचय तथा विशेषता
  - 3.2 पूर्व तथा उत्तरवाल्यावस्थाको विकासात्मक कार्यहरू
  - 3.3 पूर्व तथा उत्तरवाल्यावस्थाको विभिन्न पक्षको विकास र यसको शैक्षिक उपादेयता
    - 3.3.1 शारीरिक र क्रियात्मक विकास
    - 3.3.2 भाषिक विकास
    - 3.3.3 बौद्धिक विकास
    - 3.3.4 सामाजिक विकास
    - 3.3.5 संवेगात्मक विकास
    - 3.3.6 व्यक्तित्व विकास
    - 3.3.7 प्रसन्नता
  - 3.4 पूर्व तथा उत्तरवाल्यावस्थाको सङ्कटहरू
  - 3.5 पूर्व तथा उत्तरवाल्यावस्थाको सुरक्षित विकासमा अभिभावक तथा शिक्षकको भूमिका
4. सिकाइका अवधारणा
  - 4.1 सिकाइको अर्थ र परिभाषा
  - 4.2 सिकाइको तत्वहरू, सिकाइको शैलीहरू
  - 4.3 सिकाइको विशेषताहरू, सिकाइको अपवादहरू
  - 4.4 सिकाइको सिद्धान्तहरू र तिनीहरूको शैक्षिक उपादेयता
    - 4.4.1 शास्त्रीय सम्बन्धनको सिद्धान्त (Classical Conditional Theory)
    - 4.4.2 क्रियापरक सम्बन्धन सिद्धान्त (Operant Conditioning Theory)
    - 4.4.3 प्रयत्न र भूलको सिद्धान्त (Trial and Error Theory)
    - 4.4.4 अन्तर्दृष्टिद्वारा सिकाइ सिद्धान्त (Insightful Learning Theory)
    - 4.4.5 तहगत सिकाइ सिद्धान्त: रबर्ट एम. ग्यागन (Hierarchical Learning Theory: Robert M. Gagne)
5. सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू
  - 5.1 प्रेरणा: अवधारणा, प्रकारहरू, मास्लोका तहगत आवश्यकताहरू, कक्षाकोठामा प्रयोग गरिने प्रेरकहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 5.2 पुनर्बल: अवधारणा, प्रकारहरू, सिकाइमा पुनर्बलको प्रयोग
- 5.3 स्मृति: अवधारणा, प्रकार तथा तत्वहरू, स्मृतिका मापन, स्मृति अभिवृद्धि गर्ने उपायहरू
- 5.4 अभ्यास: अवधारणा, प्रकार, सिकाइमा उपयोगका तरिकाहरू, कक्षाकार्य र गृहकार्यमा अभ्यासको समुचित प्रयोग
- 5.5 सिकाइको स्थानान्तरण: अवधारणा, प्रकार, शिक्षण तथा सिकाइमा स्थानान्तरणको उपयोग
- 5.6 पुरस्कार र दण्ड: अवधारणा, शिक्षण र सिकाइमा पुरस्कार र दण्डको तुलनात्मक भूमिका

खण्ड (Section) (B) : - ५० अङ्क

6. शैक्षिक र शैक्षणिक योजना

- 6.1 शैक्षिक योजनाको अर्थ
- 6.2 शैक्षिक योजना निर्माणको उपागमहरू
  - 6.2.1 सामाजिक माग उपागम
  - 6.2.2 सामाजिक न्याय उपागम
  - 6.2.3 जनशक्ति योजना उपागम
  - 6.2.4 प्रतिफल दर उपागम
- 6.3 शैक्षणिक योजनाको प्रकारहरू
  - 6.3.1 कार्यपात्रो
  - 6.3.2 कार्ययोजना
  - 6.3.3 एकाइ योजना
  - 6.3.4 पाठ योजना
  - 6.3.5 समय तालिका

7. शैक्षणिक सामग्री तथा शिक्षण विधिहरू

- 7.1 शैक्षणिक सामग्री: अर्थ र महत्व, वर्गीकरण
- 7.2 कम मूल्य र मूल्य नपर्ने सामग्रीहरू, स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सामग्रीहरू
- 7.3 शिक्षण विधिको प्रकारहरू
  - 7.3.1 शिक्षक केन्द्रित
  - 7.3.2 विद्यार्थी केन्द्रित
  - 7.3.3 अन्तरक्रियात्मक शिक्षण विधि
- 7.4 शिक्षण विधि छनौटका आधारहरू
- 7.5 शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधिको उपयोग

8. मूल्याङ्कनको परिचय

- 8.1 मूल्याङ्कनको अवधारणा, आवश्यकता र महत्व
- 8.2 मूल्याङ्कनको प्रकार तथा उद्देश्य: निर्माणात्मक, निर्णयात्मक र निदानात्मक
- 8.3 मूल्याङ्कनको साधनहरू: लिखित, मौखिक, प्रयोगात्मक र अवलोकन
- 8.4 विभिन्न प्रकारका वस्तुगत र विषयगत प्रश्न बनाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू
- 8.5 परीक्षणका अर्थ र निर्माणका चरणहरू
- 8.6 निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली र विद्यालय शिक्षामा यसको प्रयोग

9. शैक्षिक व्यवस्थापन तथा सुशासन

- 9.1 शैक्षिक व्यवस्थापनको अवधारणा र कार्यहरू
- 9.2 कक्षाकोठा व्यवस्थापनको अवधारणा, समस्या र समाधानका उपायहरू
- 9.3 शैक्षणिक व्यवस्थापन: कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षा शिक्षण
- 9.4 कक्षाकोठामा विविधता व्यवस्थापन: भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता र अपाङ्गता

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश
शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, निरीक्षण उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

9.5 विद्यालय सुशासन: विद्युतीय विद्यालय शासन, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ

10. शैक्षिक अनुसन्धान र शिक्षकको पेशागत विकास

- 10.1 शैक्षिक अनुसन्धानको परिचय, उद्देश्य र प्रयोग
- 10.2 कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा, क्षेत्र, प्रक्रिया, प्रतिवेदन र उपयोग
- 10.3 कार्यमूलक अनुसन्धान र आधारभूत अनुसन्धान
- 10.4 शिक्षकको पेशागत विकासमा कार्यमूलक अनुसन्धानको महत्व
- 10.5 शिक्षकको पेशागत विकासको समस्या र यसमा समाधानका उपायहरू

द्वितीय पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ :

द्वितीय पत्र (विषयगत)					
पत्र	विषय	खण्ड	अङ्कभार	छोटो उत्तर	लामो उत्तर
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job related Functional Knowledge)	(A)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०
		(B)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०